

3. Antoshchenkova V. Fundamentals and trends of global food security. Operation and development management of economic entities in European integration conditions: information service, mechanisms, digitalization: monograph. V. Antoshchenkova, N. Akimova, T. Baban, L. Bezghinova and other. Publishing House of Academy of Silesia, 2022. P. 278.

УДК 338.451

ІДЕНТИФІКАЦІЯ КЛЮЧОВИХ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ПРОДОВОЛЬЧУ БЕЗПЕКУ

Шелудько Л.В. к.е.н., доцент

Державний біотехнологічний університет

Основною метою дослідження є вивчення впливу тіньової економіки на продовольчу безпеку. Це передбачає аналіз того, як незареєстровані економічні діяльності в аграрному секторі та інших ланках харчового ланцюга впливають на доступність, якість і стабільність продуктів харчування, а також на загальну безпеку харчових продуктів.

Продовольча безпека є одним із ключових аспектів стабільного розвитку будь-якої країни. Вона охоплює доступність, доступ до, використання та стабільність постачання продуктів харчування для всіх громадян. Забезпечення продовольчої безпеки є основним завданням урядів, міжнародних організацій та громадянського суспільства, оскільки від цього залежить не лише фізичне здоров'я населення, але й соціальна стабільність та економічний розвиток.

Тіньова економіка, або неформальний сектор економіки, включає всі економічні діяльності, які здійснюються поза рамками офіційного урядового регулювання та оподаткування. Ці діяльності можуть включати незареєстровану робочу силу, нелегальні операції з товаром, ухилення від сплати податків та інші види економічної активності, які залишаються неврахованими офіційною статистикою.

Тіньова економіка має значний вплив на продовольчу безпеку, оскільки вона безпосередньо впливає на всі елементи харчового ланцюга, від виробництва до споживання. Відсутність регулювання та контролю в тіньовій економіці часто призводить до зниження якості та безпеки продуктів харчування, нерівномірного розподілу ресурсів, цінової нестабільності та інших проблем, які можуть ставити під загрозу забезпечення продовольчої безпеки.

Розуміння та аналіз цього впливу є необхідними для розробки ефективних стратегій боротьби з тіньовою економікою та покращення ситуації з продовольчою безпекою.

Це дослідження має на меті виявити основні механізми впливу тіньової економіки на продовольчу безпеку, а також запропонувати шляхи мінімізації її негативних наслідків.

Основною метою дослідження є вивчення впливу тіньової економіки на продовольчу безпеку. Це передбачає аналіз того, як незареєстровані економічні

діяльності в аграрному секторі та інших ланках харчового ланцюга впливають на доступність, якість і стабільність продуктів харчування, а також на загальну безпеку харчових продуктів.

Результати дослідження мають допомогти зрозуміти механізми впливу тіньової економіки на продовольчу безпеку та розробити практичні рекомендації для покращення ситуації. Це включає створення умов для зменшення масштабів тіньової економіки, підвищення якості та безпеки харчових продуктів, забезпечення доступності продуктів харчування для всіх верств населення та сприяння стійкому розвитку аграрного сектора.

У багатьох країнах значна частка сільськогосподарського виробництва здійснюється без офіційної реєстрації. Це може бути пов'язано з бюрократичними перепонами, високими податками чи відсутністю стимулів для легалізації діяльності. Як наслідок - відсутність офіційного статусу унеможливує доступ до державної підтримки, кредитів, субсидій та технічної допомоги, що знижує продуктивність та ефективність таких господарств.

Типовим випадком прояву тіньової економіки є незаконне використання земельних ресурсів - самовільне захоплення землі, використання земель не за призначенням, порушення земельного законодавства. Це спричиняє суттєвий вплив на продовольчу безпеку: незаконне використання земель часто призводить до деградації земельних ресурсів, зниження врожайності та екологічних проблем, що негативно впливає на довгострокову продовольчу безпеку.

Ще одним проявом тіньової економіки є якість і безпека продуктів харчування, тобто відсутність контролю якості, або проблеми в системі контролю: тіньові економічні діяльності часто проходять повз офіційні системи контролю якості та безпеки харчових продуктів. Відсутність сертифікації, стандартів та регуляцій призводить до ризиків споживання небезпечних продуктів. Це є реальними загрозами, тобто відбувається поширення неякісних продуктів харчування, які можуть містити шкідливі речовини, патогенні мікроорганізми, що загрожує здоров'ю населення.

Відповідно це призводить до ризиків для здоров'я населення, а саме до харчових отруєнь. Споживання продуктів, що не відповідають санітарним нормам, може призвести до харчових отруєнь та інших захворювань, що має довгострокові наслідки. Постійне вживання неякісних продуктів може спричиняти хронічні захворювання, послаблення імунітету та інші серйозні проблеми зі здоров'ям.

Ще одним пунктом, де може проявлятися тіньова економіка є доступність і доступ до продуктів харчування. Перш за все це цінова нестабільність. Тіньова економіка може спричиняти коливання цін на продукти харчування через нерегульовані ринкові механізми, спекуляції та інші фактори. Як наслідок нестабільність цін ускладнює доступ населення до необхідних продуктів, особливо для вразливих груп населення з низьким рівнем доходів. Також це нерівномірний розподіл продуктів харчування, тобто проблеми з розподілом: тіньова економіка часто призводить до нерівномірного розподілу продуктів харчування, оскільки відсутність офіційного контролю створює умови для

дефіциту в одних регіонах та надлишку в інших. Відповідно це має певні соціальні наслідки. Нерівномірний розподіл продуктів може спричиняти соціальну напругу, підвищення рівня злочинності та інші негативні соціальні явища.

Ідентифікація ключових факторів впливу тіньової економіки на продовольчу безпеку проводиться таким чином:

Аналіз факторів тіньової економіки:

- Податкове ухилення: Оцінка обсягів податкового ухилення в сільському господарстві та його впливу на фінансові можливості держави для забезпечення продовольчої безпеки.

- Незаконна торгівля: Дослідження впливу незаконної торгівлі харчовими продуктами на якість та безпеку харчових продуктів на ринку.

- Неофіційне виробництво: Визначення рівня та характеристик неофіційного виробництва харчових продуктів та їхній вплив на продовольчу безпеку.

Аналіз факторів продовольчої безпеки

- Стан сільськогосподарського виробництва: Оцінка продуктивності та стабільності сільськогосподарського сектору як ключового чинника продовольчої безпеки.

- Якість та безпека продуктів харчування: Аналіз рівня контролю якості та безпеки харчових продуктів на ринку.

- Доступність продуктів харчування: Вивчення рівня доступності та цінової доступності продуктів харчування для різних груп населення.

Ідентифікація взаємозв'язків

- Кореляційний аналіз: Визначення взаємозв'язку між обсягами тіньової економіки та ключовими показниками продовольчої безпеки.

- Системний аналіз: Вивчення взаємодії між різними факторами тіньової економіки та продовольчої безпеки для з'ясування їхнього комплексного впливу на ситуацію.

Визначення ризиків та можливостей

- Ризики продовольчої безпеки: Виявлення потенційних загроз для продовольчої безпеки, які виникають внаслідок розвитку тіньової економіки.

- Можливості покращення: Визначення можливих шляхів та заходів для зменшення негативного впливу тіньової економіки та покращення продовольчої безпеки.

Недостатнє оподаткування тіньових секторів може призводити до втрати доходів для держави, обмежуючи її можливості забезпечення продовольчої безпеки через інвестиції в аграрний сектор та соціальні програми. Недотримання стандартів якості та безпеки виробництва продуктів у тіньовому секторі може призвести до поширення харчових захворювань та інших загроз здоров'ю, що порушує продовольчу безпеку. Корупція та відсутність контролю в тіньових секторах можуть сприяти незаконній торгівлі продуктами, включаючи контрабанду та відсутність відомостей про походження продуктів, що загрожує продовольчій безпеці та відслідковуваності. Необхідно проводити ефективні

заходи з боротьби з тіньовою економікою, включаючи посилення податкового контролю, удосконалення регулювання та наведення порядку в сфері виробництва та торгівлі харчовими продуктами.

Підводячи підсумок ідентифікації ключових факторів впливу тіньової економіки на продовольчу безпеку слід наголосити на важливості мультидисциплінарного підходу - ідентифікація вимагає співпраці економістів, соціологів, агрономів та інших спеціалістів для оцінки різних аспектів тіньової економіки та її впливу на продовольчу безпеку. Для повного розуміння ситуації необхідно використовувати дані з різних джерел, таких як статистика з економіки, соціологічні опитування, звіти правоохоронних органів та інші. Під час дослідження слід проводити аналіз умов і контексту: врахування культурних, економічних та політичних особливостей кожної країни допомагає зрозуміти, які саме фактори впливають на рівень тіньової економіки та її вплив на продовольчу безпеку, а також застосовувати системний підхід - саме розгляд інтеракції різних чинників та їх взаємозв'язків дозволяє отримати комплексний образ ситуації і визначити стратегії для її вирішення.

Ці висновки допомагають підготувати підґрунтя для ефективної стратегії ідентифікації та управління впливом тіньової економіки на продовольчу безпеку, слугувати основою для розробки стратегій та політик, спрямованих на підвищення продовольчої безпеки шляхом зменшення впливу тіньової економіки.

УДК 631

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Єфремов А.О. здобувач ВО ступеня доктора філософії

Державний біотехнологічний університет

Розкрито зміст та вплив складових соціально-економічних аспектів реалізації цифрових ініціатив.

Сучасні компанії, зокрема підприємства агропромислового комплексу, з метою підвищення ефективності своєї діяльності та конкурентоспроможності на сьогодні активно впроваджують інновації, зокрема цифрові технології.

Розуміння підприємствами соціально-економічних аспектів □1□ даного процесу дозволяє здійснити успішну та гармонійну цифрову трансформацію.

Виходячи з цього, підприємства та компанії, які успішно впроваджують цифрові ініціативи та ефективно керують соціально-економічними складовими процесу, здатні забезпечити собі конкурентну перевагу на ринку.

Соціально-економічні компоненти охоплюють такі проблеми: вплив діджиталізації на ефективність виробничої діяльності, зниження витрат, зміну організаційної структури, конкурентоспроможність тощо □2, 3□.

Цифровізація впливає на те, як клієнти взаємодіють із компаніями. Йдеться про перехід на онлайн-продажі, підвищення ролі соціальних мереж тощо.

Діджиталізація впливає на зміни в робочих процесах, методах спілкування